

נושא שני: רבי שניאור זלמן מלאדי -- חסידות חב"ד (לקוטי אמרים-תניא)

(קריאות חובה לתלמידים: לק"א פ"ד, פ"ב; שער היחוד והאמונה הקדמה, פ"א. גם: החלקים של לק"א פ"א-פ"ג ופי"ז שלומדים בכתה)

1. תולדות חייו. רש"ז נולד בלאזני, ברוסיה הלבנית, בשנת 1747. כילד הראה כבר סימני גאונות בהלכה ובקבלה, וגם נפש גדולה. הצעיר שבתלמידי ר' דוב בער, המגיד הגדול ממזריטש, תלמיד הבעש"ט. המגיד מוסר לו חיבור ה"שלחן-ערוך (של הרב)", בו הוא מראה גדלות בהלכה אשר לחסידים. ה"סידור" שלו; בש"ע: נותן את היתרון לפוסקים על המקובלים, ואולי בסידור: למקובלים על הפוסקים. מתנגדו ר' אביגדור. מלשין אל הגר"א אשר מאמין לו. הריבות בין החסידים והמתנגדים והחרמות - בתק"ב ובתקמ"א. הרב ועמיתו הישיש (שנסע ארצה אח"כ) ר' מנחם מנדיל מויטבסק, נוסעים לוילנא להתראות את הגר"א והוא מסרב לראותם. ה"תניא" נדפס בשנת תקנ"ו (1796) והרב מתפרסם. מלשינות על הרב מטעם המתנגדים, ופעמיים הוא נלקח במאסר. מחלוקת עם עמיתו הר' אברהם מקאליסק (חסיד תל"ק, ופסק המגיד), ועם עמיתו הר' ברוך ממיזבוז. שיטת הרב במלחמת נפוליון ואלכסנדר מרוסיה: הרב הוא נגד נפוליון. נפוליון וחילו מתקרבים ללאדי, והרב ומשפחתו בורחים, והרב מת בדרך, בשנת 1813.

2. ספר "תניא": שלשה שמות נתן המחבר לספרו זה: לקוטי אמרים, תניא,

וספר של בינונים. הספר הופיע ב53-55 מהדורות.

ה"תניא" בא בצרוף עם עוד ארבעה חבורים שכל אחד אמנם ספר לעצמו:

1. תניא (לק"א, ספר של בנונים) - נ"ג פרקים (א' לכל סדרא. עבד עליו 20 שנה)
 2. שער היחוד והאמונה - י"ב פרקים
 3. אגרת התשובה - י"ב פרקים
 4. אגרת הקודש - ל"ב פרקים
 5. קונטרס אחרון - 20 עמודים
- נכתבו בזמנים שונים; נוספו ע"י בניו

3. מבנה הספר. ראשית: המחבר אומר שאינו מקורי. הכל מקודמיו, ובפרט האר"י.

א. פרק א-ח: נחוח של הפסיכולוגיה של האישיות, כלומר: הנפש (שתייהם)

ב. פרק ט-יז: תוצאות ההתנגשות בין נה"ב ונה"א. בעיקר מתרכז על הבינוני (לא כבתלמוד, מי שעונותיו וזכויותיו שוות, אלא מי ששולט על עצמו לגמרי ואינו חוטא בזדון אף פעם. הרבה יותר ממושג "צדיק" הרגיל), שהוא האישיות האידיאלית אשר בכל זאת אפשר לכל אדם להשיגה. מבוסס על הרעיון שהאדם בטבעו הנהו מוסרי וטוב.

ג. פרק יח-כה: מפתח את ההשלכות של המושג של הבינוני. נחוח של כחות הנפש הגלויים (עליונות של חב"ד על המדות) והנסתרים (התת-הכרתיים, דהיינו: האהבה והיראה הנסתרת). ענין היחוד הפנימי והעולמי בהקדמות ל"תניא"

ד. פרק כו-לא: תפקיד של השמחה, השכל, והרגשים בבצוע היחוד הפנימי

והעולמי כהקדמות לייחוד ה'.

- ה. פרק לב: כעין הפסק בין לא ולג: הבלטת יסוד אהבת ישראל כעיקר של החסידות של הבעש"ט ובחב"ד. 32 בגמטריא: ל"ב...
- ו. פרק לג-לז: ייעודו של האדם ומקומו בעולם, משיח ותח"מ.
- ז. פרק לח-נג: מלכות שמים בעוה"ז. איך האדם יכול להתעלות על גשמיותו בעוה"ז ולהגיע עד לדרגה על-טבעית. ענין כוונה, וב' פרקים על צמצום, ולבסוף האדם כמכין דירה לשכינה בתחתונים

4. תורת הנפש של חב"ד; או: הפסיכולוגיה הקבלית-חסידית של האישיות.

א. מהות הנפש, להרב, אחת ואחידה היא. הרב חושבה לסוד עצום ובכלל לא מדבר על מהותה, רק -- על כחותיה, שהם בעלי שנוי.

ב. מתוך הסתכלות בניגודים ותהפוכות באופי האדם ובמעשיו, מסיק הרב שישנם שני מקורות לאדם, או: ב' נפשות (בלשון מודרני: ב' שכבות של התודעה אשר האדם חי בהן ופועל דרכן): נפש הבהמית (נה"ב) ונפש האלקית (נה"א).

ג. הנה"ב: הוא הכח המחיה הטבעי, מקור המדות הטבעיות באדם שהן בעיקר רעות (כולן רעות באומות-העולם), ולפעמים גם טובות (בישראל). מדת הטוב: שנה"ב של ישראל (שלא כאו"ה) מקורה בנוגה, קליפה שהיא מורכבת מטוב ורע; והטוב הזה הוא לגמרי טבעי בהחלט, ובוה הוא שונה באופן איכותי מהטוב של נה"א שהוא נובע מתוך הכרה וכוונה אלקית.

קרא: תניא פרק א', ד"ה אך באור הענין (עמ' 10-1) עד הסוף

ד. בנה"א: קרא: תניא פרק ב', 5 שורות הראשונות (עמ' 1)

ה. הרכבת הנפש: מזמן אפלטון ידוע שילוש הנפש לשלשה כחות (אפלטון: שכל, רגש, כעס), ובעקבותיו הלך רס"ג. כמו כן ריה"ל דבר על הכח הצמחי, והחיוני והדברי (שכלי). הרמב"ם (בח' פרקים): טבעית, חיונית, נפשית. הקבלה קבעה שלוש הנפש לשלשה: נפש, רוח, נשמה -- ולפעמים גם על חיה ויחידה, שהיא הגבוהה ביותר. (ענין נר"ן מפותח יותר אצל הגר"ח מוולוז'ין המכנה את הדרגה העליונה - הרכב של חיה ויחידה - כנשמתא לנשמתא). (אם יש פנאי: קרא בתניא פרק ב' בעמ' 12 וז' המסומן בקו)

regulation
adhesive
appetitive

תני: ז' ע"ר

הוספת פרק א' וד'
תניא פרק א'

ו. החדוש שבחב"ד: האינטרנליזציה של מערכות האלקות בנפש האדם -- תורת חב"ד על ע"ס של הנפש חילוק הנפש (הע"ס שבה) לשכל ומדות. קרא: תניא, ראשית פרק ג (עמ' 1)

ז. כחות הנפש באים לידי בטוי במעשה: מחשבה דבור ומעשה. קרא: תניא פרק ד' (עמ' 1)

ח. בין הנה"ב והנה"א מקורה ממעלה. רק, שהנה"ב היא סוף השתלשלות מאוד ארוכה לאין-ערוך עד אשר אוא"ס שבה נסתר ונעלם לגמרי. אבל הנה"א, מקורה ממש מה' בלי אמצעיים והעלמה. מצדה א"א לו לאדם לבוא לידי עבירה, רק שהנה"ב מעלימה אותה. מלחמת היצרים מתפרשת בתורת חב"ד כהתנגשות שתי הנפשות האלה ותולדותיהן.

5. אהבת ישראל בתורת חב"ד. קרא: תניא פרק ל"ב.

6. האדם כדתי מטבעו. אהבה טבעית ומסותרת. קרא: הקדמה לשעיהוה"אמ.

7. תורת האימננטיות של חסידות וחב"ד. קרא: שעיהוה"אמ, פרק א'.

see notes attached